

Український модерн

Робота учня 9-В класу СЗСШ№1 Сезоненко Данила

Український архітектурний модерн, УАМ — один з українських оригінальних архітектурних стилів. Виник на початку ХХ століття. Існував і розвивався протягом майже 40 років (з 1903 по 1941 роки). В основі УАМ лежать народні традиції хатнього і церковного будівництва і досягнення української професійної архітектури і перш за все барокової, вплив якої, починаючи з 1910 року був помітним і навіть зростаючим. Сильним був також вплив європейського модерну. В основі УАМ лежать форми української народної хатньої і церковної архітектури. З цього приводу варто відзначити, що вперше елементи української народної архітектури почали використовувати професійні архітектори ще у ХІХ ст.

Етапи розвитку УАМ

В. Чепелик виділяє три етапи у розвитку українського архітектурного модерну

1. 1903 — 1917 — період бурхливого розвитку УАМ. Два різновиди — народний стиль (романтизм) і раціоналістичний модернізм (більш стриманий). Декор у архітектурі будівель був інтенсивний, живописний, у ньому були розвинені народні теми, збагачені мотивами, що прийшли від європейської архітектурної традиції.

2. Постреволюційний час. Після окупації України більшовиками, багато-хто з діячів УАМ опинилися в еміграції. Багато-хто підпадав під арешти і цькування з політичними обвинуваченнями. Під загрозою розправи дехто відмовлявся від своїх поглядів на УАМ. Магістральними напрямками розвитку архітектури 1920-1930-х рр. стають раціоналізм та конструктивізм. УАМ має значно менше поширення, але і в ньому на цей час триває велика робота з пошуку нових типів жител й громадських споруд.

3. 1934 — 1941 роки. Певне пожвавлення у розвитку УАМ, але утиски продовжилися. Утиски стали одним з факторів, що припинили розвиток УАМ.

Після 1941–1945 років елементи УАМ використовувалися окремими архітекторами, але їхні роботи нечисленні і маловідомі.

Спадщина

За роки розвитку УАМ було збудовано понад 500 об'єктів у цьому стилі. Спадщина УАМ збереглася неповністю. Багато чого знищено у роки Першої світової війни, війни УНР з більшовицькою Росією і Польщею, Другої світової війни. Велику роль у недостатньому збереженні об'єктів УАМ відіграло відношення до них радянської влади, в період якої багато з них або знищувались, або зазнавали неправильної реставрації. Імена багатьох архітекторів, що працювали у стилі УАМ, в радянський час знаходились під забороною. Протягом десятиріч штучного забуття роботи і долі цих архітекторів були невідомі навіть фахівцям. У 1970-х роках деякі історики архітектури і краєзнавці за власною ініціативою і без найменшого розголосу почали непомічений тоді владою пошук і вивчення пам'яток, доробку значних майстрів, навіть намагалися піднятися до певних узагальнень, публікувати свої роботи, де тільки щастило — від районних газет до збірників тез наукових конференцій в обласних центрах. Продуктивніше вивчення УАМ почалося лише у 1990—му році. Одним з найвідоміших дослідників УАМ є В. Чепелик

Єпархіальне братство (зараз обласна філармонія)

Цю оригінальну будівлю звели в 1911-12 рр. на розі вулиці Шосейній (сучасна адреса: проспект Миру, 15). У будівлю увійшла каплиця Олександра Невського побудована в 1870 році. Будували будинок на замовлення Миколаївського єпархіального братства. Єпархіальні братства виникли в Російській імперії, в період, коли церквою управляв синод, а патріархат був скасований (цей період тягнувся всю історію існування Російської імперії). Такі організації повинні були координувати благодійну та просвітницьку діяльність монастирів, парафіяльних братств і установ єпархії, а також сприяти відродженню парафіяльного життя. Єпархіальні братства прийшли на зміну системі управління в єпархіях. На чолі братств стояли архієреї. Було таке братство і в Чернігові. Воно і замовило для себе будинок в неорусском стилі.

Дворянський і селянський поземельний банк (нині обласна бібліотека)

Цей будинок зараз займає Чернігівська обласна бібліотека імені В.Г. Короленка, а будували його для відділення Дворянського і селянського поземельного банку в 1910-13 рр. в модному тоді стилі модерн. Особливості стилю полягали в переробці рис національної архітектури, тому в різних європейських державах були різні національні стилі модерну. Україна, хоч і не була окремою державою, але свій національний модерн отримала. Найяскравіший зразок цього стилю розташований в Полтаві (колишнє земство, нині музей), до зразків стилю деякі дослідники відносять і будівля сучасної бібліотеки, хоча є фахівці, які це категорично заперечують, відносячи будова до фінського модерну. Проект будівлі розробив архітектор О.І.Фон-Гоген, а втілив його в життя Д.Д.Афанасьєв. Будівля колишнього банку кам'яне, П-образне в плані, двоповерхова. Над входом розташована висока триярусна вежа з шатровим завершенням. Розташований пам'ятник за адресою: проспект Миру, 41

Народна школа (нині поліклініка)

За адресою проспект Миру, 36 знаходиться ще одна будівля побудована в стилі українського модерну. Це колишня чотирикласна народна школа. Побудував її в 1912 році архітектор Іван Якубович. Належність до стилю, крім загальних архітектурних рис, підкреслює ліпнина і орнаментальний декор. У 1923 році в цій будівлі відкрили Інститут фізичних методів лікування імені товариша Воровського. Напис над центральним входом, все ще свідчить про колишню перебування в будівлі цієї фінансової інституції. А зараз тут поліклінічне відділення міської лікарні.

Пожежне товариство

Ця будівля колишнього Вільного пожежного товариства. На початкові функції будівлі вказує 20-метрова вежа-каланча. Колись ця каланча мала ще чотири метри (разом з дерев'яним ліхтарем-сторожкою і флюгером), але надбудова була розібрана в радянський період. Вільне пожежне товариство Чернігова розміщувалося в двох одноповерхових корпусах. Тут була стайня на 11 коней, сигнальна, спальня для службовців, їдальня, кухня, баня, кімнати правління і чергових дружинників, кабінет старшого по команді і квартира брандмейстера.

Земська школа у Козельцях

За проектом інженера Якубовича, на кошти графа Розумовського було зведено цегляну будівлю земської школи, як згадка про Наталю Разуміхе - люблячої матері братів Розумов і майбутніх графів Розумовських. Величний будинок був побудований на кошти Каміля Розумовського. Місце для спорудження меморіальної школи було вибрано неспроста. Саме тут, в садибі, неподалік Трьохсвятительській церкви, на початку 18 століття перебував будинок родини Розумовських.

Особняк- корабель на Хлібопекарській (Воровського)

Яскравим прикладом архітектури модерну є двоповерховий особняк на вул.Воровського (кол. Хлібопекарська), відомий як галерея "Круті сходи". Симетричний, з двома бічними ризалітами, він увінчаний декоративними фронтонами - з вензелями і датою спорудження будинку - "1906". Своєрідність будівлі додає поєднання цегляної кладки з декоративними деталями рослинного характеру, виконаними з цементу. Прорізи вікон зроблені дуже широкими для більш повного висвітлення приміщення. Господарем особняка був Григорій Кузьмич Остапенко - відставний полковник, учасник оборони Порт-Артура під час російсько-японської війни. У свій час він служив ад'ютантом адмірала Тихоокеанського флоту, і тому марив морем. Після відходу у відставку оселився в Чернігові, замовивши собі будинок, що чимось нагадує корабель. На кованому балконі 2-го поверху є дверцята для скидання "трапа". На "палубу" піднімалися гості з карети - "катера", що "причалив" до "кораблю". А вже з другого поверху в банкетний зал гості спускалися по крутій і вузьких гвинтових сходах, як на справжньому кораблі. Траплялося, "добре відпочили" гості на зворотному шляху зривалися з "трапа" і падали - але не в "море", а на тверду бруківку!

Також просто будинки...

Будинок на вул. Коцюбнського

Будинок на вул. Павлова

Дякую за увагу!